

Relatiemagazine van Waterschap Rivierenland

Tariefdifferentiatie 4-5

Baggeren tussen bommen en granaten 7

Dijkverbetering langs de Lek 10

Rondvraag: Muskusratten bestrijden 11

Waterschap
Rivierenland

*sterke dijken
schoon water*

Waterbalans3²⁰¹³

*Mirja Baneke van
drinkwaterbedrijf Dunea
“We delen een passie
voor water”*

Werk in uitvoering

Op diverse plaatsen in het rivierengebied werkt Waterschap Rivierenland aan de uitvoering van projecten. Op deze pagina een impressie van een viertal projecten. Meer informatie over de projecten vindt u op onze website www.waterschaprivierenland.nl

Dijkverlegging Munnikenland ►

Om meer ruimte voor de rivier te maken verlegt Waterschap Rivierenland de dijk bij buitenpolder Munnikenland landinwaarts en verlaagt er de uiterwaarden. Hierdoor krijgt de Waal bij hoogwater meer ruimte. Op deze manier kan er meer water worden afgevoerd zonder dat de waterstand te hoog wordt. Zo draagt dit project bij aan de bescherming van het rivierengebied tegen overstromingen.

◄ Jaarlijkse controle onderhoud sloten

Net als in andere jaren controleren medewerkers van het waterschap in deze periode alle kleinere sloten in het rivierengebied. Ze kijken of de sloten goed genoeg onderhouden zijn. Er mag niet teveel begroeiing in de sloot staan en de sloten moeten diep genoeg zijn. Als het onderhoud onvoldoende is, krijgen eigenaren de kans het onderhoud alsnog uit te voeren. Schone, diepe sloten zijn goed voor de vlotte aan- en afvoer van water en voor de waterkwaliteit.

▲ **Aanleg waterberging Oude Doorn Almkerk**

In de polder Oude Doorn ten noorden van Almkerk zijn we druk bezig met de aanleg van 3,5 ha waterberging. Dit doen we door bestaande sloten flink te verbreden. De sloten krijgen bovendien natuurvriendelijke oevers. Deze flauw aflopende oevers scheppen goede omstandigheden voor veel verschillende soorten (water) planten. Dit draagt bij aan een verbetering van de waterkwaliteit. In het ontwerp is ook rekening gehouden met de cultuurhistorische waarde van de Nieuwe Hollandse Waterlinie in de 'inundatievelden' ten zuiden van fort Altena.

▲ **Maatregelen voor behoud natuur Lingegebied**

Samen met bewoners, Staatsbosbeheer en de Dienst Landelijk Gebied werkt het waterschap aan herstel en behoud van waardevolle natuur in het Lingegebied & Diefdijk-Zuid. De natuur in dit gebied is bijzonder omdat er zeldzame planten en dieren voorkomen. We graven grond af, knappen het slotenstelsel op, baggeren kolken uit en voeren allerlei herstelmaatregelen uit aan dammen en kades. Bij graafwerkzaamheden houden we zoveel mogelijk rekening met oude cultuurhistorische patronen van greppels en sloten. De maatregelen zijn goed voor de natte natuur in het gebied. Bovendien verbetert de waterkwaliteit en voorkomen we verdroging.

Voorwoord

Recent deed het waterschap afstand van de molens in Kinderdijk. Na 275 jaar is het eigendom van negentien molens met vermelding op de Unesco werelderfgoedlijst overgedragen aan de gemeente Molenwaard. Juist om het unieke erfgoed te behouden voor de toekomst een logische stap. De molens hebben al tijden geen functie meer in de waterhuishouding. Wat rest is het bijzondere historische karakter. Nergens ter wereld kun je de complete geschiedenis van waterbeheer zo ervaren als in Kinderdijk. De gemeente is de aangewezen partij om dit in stand te houden. Zij kunnen als geen ander het toeristische en educatieve karakter van het molencomplex verder ontwikkelen.

Denkend aan Kinderdijk zie ik ons werk voor even in een ander perspectief. De molens van Kinderdijk zorgden er sinds de 18e eeuw voor dat het overvloedige water van de Alblasserwaard in de rivier de Lek terecht kwam, van waaruit het naar zee werd afgevoerd. Lang geleden is deze functie overgenomen door achtereenvolgens stoom-, diesel- en elektrische gemalen. Hoe zit dat met onze overige taken? Wat is daarvan nog meer vervangbaar?

Een delta zonder dijken is ondenkbaar. Een polder zonder pompen en gemalen, in welke energievorm dan ook, evenmin. Maar hoe zit het met onze zuiveringen? Is dat een taak die we als waterschap moeten blijven doen? Is het logisch om het afvalwater door kilometerslange buizen te transporteren naar een zuiveringsinstallatie? Oftewel: moeten we als waterschap blijven zuiveren?

Ik zie het best voor me, een stad zonder zuiveringsinstallatie. Zuiveren van afvalwater kan decentraal en op huishoudniveau gebeuren. Bijvoorbeeld door het ter plekke te vergisten en dan vacuüm te trekken zoals dat ook in vliegtuigen gebeurt. Of wat gebeurt er als mensen beseffen dat hun boodschap op het toilet geld waard is? Speelt de markt daarop in en komen er systemen waardoor doorspoelen naar het riool niet meer nodig is? Wat belemmert ons hierin? In de eerste plaats vooral het enorme geïnvesteerde vermogen in de grond. Dat gooien we niet zomaar over de balk. Als je wilt, zal je geleidelijk moeten vernieuwen, bijvoorbeeld in nieuwe woonwijken. Want nieuwe steden worden niet meer gebouwd. Realistisch? Wie weet. Maar laten we vooral onze ogen niet sluiten voor andere perspectieven. De molens van Kinderdijk zijn er uiteindelijk ook niet slechter van geworden.

Roelof Bleker,
dijkgraaf Waterschap Rivierenland

Hogere lasten voor de gemeente

In de Waterschapswet van 2009 zit een 'weeffout'. Waterschap Rivierenland wil daar met ingang van 2014 wat aan doen. Een voorgestelde 'tariefdifferentiatie' betekent dat de gemeenten in het werkgebied van het waterschap meer zullen gaan betalen voor veilige dijken en een goed functionerend watersysteem.

De 'weeffout' heeft te maken met de verdeling van de kosten voor het waterbeheer, jaarlijks een slordige 84 miljoen euro. Die kosten worden gedragen door vier partijen: de huishoudens in het werkgebied ('ingezetenen'); de eigenaren van natuurgebieden; de eigenaren van gebouwen en tenslotte de categorie 'eigenaren ongebouwd'. In die laatste categorie vallen landbouwgronden, maar ook wegen. En precies daar zit het probleem.

"We verdelen de kosten op een andere manier"

Jacob Knoops, lid van de directieraad van het waterschap, legt uit: "Dat is natuurlijk een merkwaardige constructie. Twee onvergelykbare grootheden worden op één hoop gegooid en op

dezelfde manier per hectare belast. Terwijl de economische waarde van wegen zo'n 40 maal hoger is dan de waarde van agrarische grond. En het is die waarde die we met onze dijken beschermen. Zo is sinds 2009 scheefgroei ontstaan tussen eigenaren van wegen – in veel gevallen gemeenten – en de eigenaren van agrarische gronden. Die scheefgroei is ook door de wetgever erkend. We kregen al meteen de mogelijkheid om een correctie toe te passen, een 'tariefdifferentiatie'. Maar die correctie is veel lager dan die factor 40. Door een wetswijziging in 2013 hebben we nu de mogelijkheid om de scheefgroei verder te corrigeren. Eigenaren van agrarische gronden hebben in feite jarenlang teveel betaald. Door de verdeelsleutel nu anders te leggen trekken we dat recht. De eigenaren van wegen gaan meer betalen, de eigenaren van agrarische gronden gaan minder betalen. Meer in lijn met het economisch belang. We verdelen de kosten dus op een andere manier."

Het voornemen betekent dat de wegeigenaren in 2014 ongeveer 900.000 euro méér gaan betalen. 32 van de 36 gemeentes in het werkgebied van het waterschap zijn het daar niet mee eens, ze hebben een 'zienswijze' ingediend bij het ontwerpvoorstel van de aanpassing. Verbaast u dat?

Knoops: "Nee, ik begrijp dat wel. Gemeenten krijgen te maken met bezuinigingen en taakverbredingen, het zijn tijden waarin je op iedere duizend euro die je uitgeeft moet letten. Het ligt voor de hand om dan ook kritisch naar deze tariefsverhoging te kijken. We hebben ons voornemen altijd transparant gecommuniceerd, wat we hebben onderschat is de timing.

Foto: Ingrid Bergen

"De eigenaren van wegen gaan meer betalen,

We hebben begin juni de betrokkenen met een brief op de hoogte gebracht van ons voornemen. Toen zaten de gemeenten al middenin allerlei begrotingsoperaties. Ik kan me voorstellen dat dat lastig is. Inmiddels hebben we met een aantal gemeenten op bestuur-

maximumaanpassing van 400%. Waterschap Rivierenland heeft ervoor gekozen om dat geleidelijk te doen, in een aantal stappen tot 2018. Dat geeft de gemeenten en andere wegbeheerders wellicht de mogelijkheid om de verhoging op te vangen en reserveringen

Ik begrijp dat heel goed, want het gaat voor die sector om een groot bedrag dat door relatief weinig mensen moet worden opgebracht. Er ligt nu een wettelijk besluit om die weeffout te corrigeren. Het zou wel heel vreemd zijn als we dat als waterschap vervolgens zouden nalaten."

Tarief meer naar ratio met het economisch belang

lijk niveau contact om het verhaal nog een keer goed uit te leggen. Het is een lastig onderwerp. Een belasting is nooit leuk en de pijn wordt niet anders, maar ik denk dat er inmiddels meer begrip is gekomen voor ons standpunt. Het Algemeen Bestuur van ons waterschap is in deze zaak principieel: de ongelijkheid in de lastenverdeling moet worden rechtgetrokken."

Er wordt op veel vlakken samengewerkt tussen waterschap en gemeenten. Komen die samenwerkingen niet onder druk te staan door deze operatie? Krijgen gemeenten niet plots minder haast met andere uitgaven rond het watersysteem?

Knoops: "Dat denk ik niet. Een belasting is een fundamenteel gegeven. We zijn allemaal professioneel genoeg om dat los te koppelen van samenwerking op inhoudelijke terreinen. En die zijn heel goed en productief. Wat we van onze kant proberen is om deze tariefsaanpassing te temporiseren. Andere waterschappen in het land gebruiken de differentiatieruimte in een keer. Die verhogen in een klap het tarief naar de

te maken. Ik wil benadrukken dat het niet gaat om een verhoging van de inkomsten van het waterschap, het is een verschuiving. Het is niet zo dat we deze verhoging kunnen voorkomen door efficiënter te werken of te bezuinigen. Het is een correctie op een onjuiste lastenverdeling."

Dus de agrariër wordt ontzien en de gemeente krijgt een hogere aanslag. Zal de burger niet uiteindelijk opdraaien voor die extra kosten? Heeft de 'boerenlobby' het gewonnen van de 'burgerlobby'?

Knoops: "Nou, dat waag ik te betwijfelen. Het valt nog maar helemaal te bezien of een gemeente deze lastenverzwaring zal doorberekenen aan de burger. Het is bovendien aan de burger om daar via zijn vertegenwoordiging in de gemeente goed op te letten. Het klopt dat de agrariërs gelobbyd hebben toen de aanpassing van de wet in de Tweede Kamer werd besproken.

Hoe gaat de tariefdifferentiatie eruitzien?

Eind november 2013 heeft het Algemeen Bestuur van Waterschap Rivierenland besloten tot een trapsgewijze aanpassing van de kosten-toedeling voor het watersysteembeheer. Het gaat hierbij om een aanpassing van het tarief dat aan eigenaren van verharde wegen (in de categorie 'eigenaren ongebouwd') in rekening wordt gebracht. Dat tarief is gebaseerd op een bepaald bedrag per hectare, verhoogd met een percentage. Dat percentage wordt stapsgewijs verhoogd, van 250% in 2014 tot uiteindelijk 350% in 2018. Dat is een forse verhoging, maar de bijdrage van de wegeigenaren aan de kosten is daarmee nog steeds lager dan het waarde-aandeel van de wegen in de categorie 'eigenaren gebouwd'.

de eigenaren van agrarische gronden gaan minder betalen."

Eigen 'Houston Control' voor zuiveringen en gemalen

De laatste loodjes van het automatiseringsproject IPA wogen steeds minder zwaar. In een ongekend hoog tempo werden de afgelopen maanden, op het laatst zelfs met zeven stuks per week, rioolgemalen en afvalwaterzuiveringen gekoppeld aan een 'centrale afstandsbediening'. Waterschap Rivierenland realiseert hiermee grote besparingen. Meer dan alle betrokkenen durfden te dromen.

Met het IPA-project (Informatisering Proces-Automatisering) moderniseerde en standaardiseerde het waterschap 36 zuiveringen en 180 gemalen tussen Dordrecht en de Duitse grens. Vanuit een centrale regiekamer in Tiel (het eigen 'Houston Control') - maar in principe vanaf elke locatie - te bedienen met enkele muisklikken. Op welk tijdstip dan ook.

Half miljoen

Het project, dat in de afrondende fase zit, vergde een totale investering van zo'n vijftien miljoen euro. De proces-automatisering levert nu al een besparing op van zeker tien procent op de energierekening van het waterschap. "Dat scheelt bijna een half miljoen euro per jaar", zegt projectdirecteur Johan Bakker. "We lopen ruim een jaar voor op de planning. Voor die vijftien miljoen konden we bovendien veel meer doen dan we vier jaar geleden dachten. Op aandringen van het bestuur is alleen gebruik gemaakt van

aanbesteding waren gekomen, werden bij elkaar gezet en puzzelden samen het gedroomde concept bij elkaar. Waarbij projectleider Mohammed Oumghar van het waterschap vooral bleef hameren op 'hou het simpel' en 'goed is goed genoeg'. "Deskundigen hebben van nature de neiging teveel toeters en bellen aan dit soort projecten te knopen. Vandaar dat grote automatiseringsprojecten nog wel eens mislukken. Onze voorbereidingen gingen drie stappen voor en één stap achteruit. Met uiteindelijk een landelijk gezien vrij uniek integraal eindresultaat, waar we trots op zijn", zegt Bakker.

Kennis delen

Bakker en Oumghar willen hun kennis niet afschermen. Samenwerken in de waterketen is een landelijke opgave. Door meer samenwerking tussen drinkwaterbedrijven, gemeenten en waterschappen, kunnen op jaarbasis honderden miljoenen worden bespaard.

Kom 'knippen en plakken' in Tiel

'bewezen techniek', zowel voor de besturing als voor de software. Met een maximale vereenvoudiging geschikt gemaakt voor gemalen en zuiveringen."

In eigen hand

Ook bijzonder is de wijze waarop het totaalconcept werd ontwikkeld. Een jaar of vier terug kwamen betrokkenen er achter dat zowel intern als extern geen enkele partij bestond die het hele project aankon of aandurfde. Na een Europese aanbesteding besloot het waterschap om de regie in eigen hand te nemen. Tientallen specialisten van bedrijven en organisaties die uit de

Daardoor kan de stijging van de waterschapslasten binnen de perken blijven de komende jaren. "We delen onze oplossingen al volop met andere waterschappen en de grote drinkwaterbedrijven. Dat willen we ook graag met de gemeenten binnen, en zelfs buiten ons beheergebied. Het is te overwegen tegen kostprijs aan te sluiten bij dit kant-en-klare technische concept in plaats van de procesautomatisering duur op de markt uit te besteden", zegt directeur Bakker. "Dus kom 'knippen & plakken' in Tiel. Dan kunnen we samen nog meer besparingen realiseren!"

Vanuit een centrale regiekamer in Tiel kunnen de zuiveringen en rioolgemalen - met enkele muisklikken - op afstand worden bediend

Baggeren tussen bommen en granaten

De Bakkerskil, de Oostkil en de Bruine Kil. Rond 1840 stroomde tweederde van al het Maas- en Waalwater door deze Werkendamse killen, oude rivierlopen dus, richting Hollands Diep en de zee. Door de Bakkerskil voer zelfs een stoomveerdienst tussen Gorinchem en Geertruidenberg. Maar in de loop der tijd verzamelde zich veel baggerslib op de bodem van de killen. Tijd voor een grote schoonmaakoperatie.

In januari rond Waterschap Rivierenland het baggerproject van de oude Biesbosch-kreeken af. In drie winters haalden twee aannemers in totaal 200.000 kubieke meter bagger weg. Kosten: circa 4 miljoen euro. Gefinancierd door de provincie Noord-Brabant, het waterschap en via de 'bommenregeling' door het Rijk. "Het baggeren van verdachte locaties waar explosieven kunnen liggen, wordt via die regeling voor zeventig procent vergoed door het rijk. De provincie en wij betaalden fifty-fifty de rest", vertelt projectleider Arno van Teefelen.

Goed voor de natuur

Op sommige plekken stond in de wintermaanden hooguit dertig centimeter water. Dat betekent geen diep water, en dus geen vluchtplaatsen voor de vissen bij ijsvorming. Zomers wordt het water snel te warm en zuurstofarm. Dat is niet goed voor al wat leeft. Na het baggeren staat overal weer twee tot vier meter water. "Met een veel

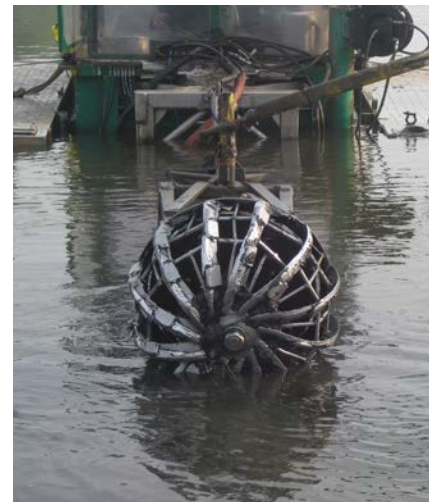
betere kwaliteit. Dat is goed voor de natuur, daarom betaalt de provincie zo royaal mee", vertelt de projectleider.

Maar 1000 ritten

Het slib kon niet ter plaatse verspreid worden. Maar het was wel geschikt om een diepe plas bij Empel (bij Den Bosch) te verontdiepen, ook vanwege de natuur. Circa 5500 vrachtwagen-ladingen slib gingen die kant op. "De aannemer haalde zo'n 60.000 kuub naar boven. Hij perste ter plaatse het water uit het slib en haalde het zand er uit. Hij hoefde dus maar 30.000 kuub af te voeren. Dat betekent maar 1000 in plaats van 2000 ritten", vertelt Van Teefelen in de directieket in de polder Boerenverdriet.

Bommen?

Maar zijn er nu bommen gevonden of niet? Op basis van archiefonderzoeken en onderzoek ter plaatse met metaaldetectoren werden de verdachte locaties aangewezen. Dit gebeurde door gespecialiseerde en gecertificeerde bedrijven. "Die werken volgens strakke richtlijnen en protocollen. Vanzelfsprekend nemen wij die adviezen serieus. Stel je voor dat er wel wat ontploft tijdens de werkzaamheden", vertelt Van Teefelen.

Metaaldetectoren 'zien' echter alleen of iets van ijzer is of niet. Dus het kan ook een leeg colablikje zijn in plaats van een handgranaat. Duiker visten eerst heel voorzichtig met de hand van alles op. Waarna met een beveiligde kraan en een beveiligde zuiger het slib is weggehaald. "De machinisten zaten in een beveiligde kooi. Met meer ijzer om zich heen en achter lexaan-glas", weet Van Teefelen. De 'buit' viel uiteindelijk mee. Slechts een paar granaten en wat kleinere munitie.

Voorlopig klaar

De killen, gelegen in een Natura 2000-gebied, wateren via gemalen af op het Steurgat in de Biesbosch. Het baggerwerk was voor de waterafvoer eigenlijk nog niet noodzakelijk. Van Teefelen: "De waterkwaliteit was nu de belangrijkste reden. Maar over een paar jaar hadden we ook moeten baggeren vanwege de afvoer. Daar hebben we de komende dertig jaar nu ook geen omkijken meer naar."

Samenwerken

De microzeven halen zoveel mogelijk (organisch) materiaal uit het water voordat het naar de Zuid-Hollandse duinen wordt getransporteerd

Mirja Baneke: "We hebben een gemeenschappelijk belang."

Ons mooie water

"Kijk, vroeger was het ongeveer zo..." Mirja Baneke pakt een potlood en tekent twee cirkels die een heel klein beetje overlappen. Daarna tekent ze twee cirkels met een veel grotere overlap: "Nu is het ongeveer zo..." Ze zet de punt van het potlood op het overlappende stukje. "De cirkels zijn onze beide organisaties. En dáár in het midden zit ons gemeenschappelijk belang."

Die organisaties zijn drinkwaterbedrijf Dunea en het waterschap. En het gemeenschappelijke belang is eigenlijk heel simpel: schoon water. Mirja Baneke is 'consultant drinkwatervoorziening en waterbeheer' bij Dunea. Dit bedrijf levert drinkwater aan ongeveer 1,2 miljoen mensen in de Randstad. Een slordige 75 miljoen kuub water per jaar. Het overgrote deel van dat water wordt ingenomen uit de Afgedamde Maas onder de rook van

"Vroeger was het 'wij' en 'zij'."

de Bommelerwaard, en dát is werkgebied van Waterschap Rivierenland. Baneke: "Langs de Afgedamde Maas liggen uitwaterende gemalen van het waterschap. De Bommelerwaard heeft hierdoor rechtstreeks invloed op de kwaliteit van het water dat we innemen. Hoe schoner dat is, hoe minder wij er aan hoeven te doen."

Grote betrokkenheid

Als omgevingsmanager houdt Baneke zich bezig met alle factoren die de waterkwaliteit in de Maas en de Afgedamde Maas kunnen beïnvloeden. Dat betekent in de praktijk vooral veel overleg met veel partijen. Ze somt op: "Provincie Gelderland, Noord-Brabant, Zuid-Holland... Verschillende gemeenten in het gebied, land- en tuinbouworganisaties, lokale organisaties... Je komt elkaar in verschillende verbanden voortdurend tegen. Als het gaat om waterkwaliteit zijn de belangrijkste partijen waar we mee te maken hebben Rijkswaterstaat en Waterschap Rivierenland. We werken veel samen, maar dat is niet vanzelfsprekend. Het waterschap zou kunnen zeggen 'allemaal leuk en aardig, maar we gaan niet over het water bij jullie inlaatpunt'. En dat is formeel ook zo. Het water uit de Bommelerwaard komt in de Afgedamde Maas, en dat water wordt beheerd door Rijkswaterstaat. Maar het waterschap heeft wel een zorgplicht om bij te dragen aan schoon water voor de drinkwaterproductie, en die taak nemen ze zeker serieus. Ik merk bij het waterschap in tal van projecten een grote betrokkenheid."

Calamiteiten

Er wordt samengewerkt op beleidsmatig niveau en in verschillende langlopende projecten, maar in april 2012 werd de samenwerking ook zeer praktisch. Een lozing van het bestrijdingsmiddel dimethomorf in de Bommelerwaard bereikte de waterinlaat van Dunea. Baneke: "We hebben toen intensief samengewerkt om de oorzaak te achterhalen en maatregelen tegen verdere verspreiding te nemen. We weten elkaar dan op uitvoeringsniveau goed te vinden. De samenwerking ging goed, maar had strakker gekund. Het was even zoeken... Wat is er aan de hand? Wie gaat wat doen? In de praktijk blijkt dat de draaiboeken die je daarvoor hebt, snel verouderen en niet voor alle situaties een pasklaar antwoord geven. Het is dus belangrijk om die continu up-to-date te houden. We doen gezamenlijk heel veel aan voorlichting en bewustwording rond het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en we verkennen steeds mogelijkheden om water beter en slimmer te monitoren."

Stevige discussies

Baneke gaat verder: "Goed samenwerken betekent niet dat we af en toe geen stevige discussies hebben."

Het innamepunt van Dunea in de Afgedamde Maas met rechts het microzeven-gebouw

Bijvoorbeeld over een gemaal vlak bij onze inlaat. Kan dat niet ergens anders water lozen? Je ziet dan dat we weliswaar een gemeenschappelijk belang hebben, maar ook verschillende prioriteiten. Het waterschap komt dan bijvoorbeeld met een voorstel om het gebied vóór de inlaat anders in te richten. Met natuurvriendelijke oevers en rietvelden die het water filteren voordat wij het innemen. Maar met name bestrijdingsmiddelen filter je er zo niet goed uit, zeker niet in de winter, dus dat is voor ons geen voorkeursoplossing. Je ziet daar een cultuurverschil. Wij zijn een bedrijf met een duidelijk belang, een duidelijk product, het waterschap moet schipperen tussen meerdere functies en belangen van meerdere gebruikers. Het ziet er trouwens naar uit dat de discussie over de lozing van de gemalen in de

“Kan dat gemaal niet ergens anders water lozen?”

Afgedamde Maas binnenkort een andere wending krijgt. Er zijn plannen om glastuinbouwbedrijven aan te sluiten op het riool. De kans is dan kleiner dat eventuele vervuiling in het oppervlaktewater terecht komt. Het is misschien nuttiger en kosteneffectiever om nu te investeren in beter monitoren dan in het verplaatsen van een gemaal.”

Veel verbeterd

De samenwerking verloopt goed, maar wat zou er beter kunnen? Baneke: “Er is veel overleg door verschillende personen op verschillende niveaus binnen onze organisaties. Meestal in losse projecten. In het kader van ons ‘stakeholdermanagement’ zou ik het contact structureler willen zien. Met vaste aanspreekpunten en niet afhankelijk van losse projecten. Ik denk dat ik persoonlijk in verschillende projecten zo’n tien verschillende mensen van het waterschap regelmatig spreek. Wekelijks, tweewekelijks... Vaak zitten we op één lijn. Over het onderwerp, maar ook op het menselijke vlak. We zijn hetzelfde soort mensen. We delen allemaal een bepaalde passie voor water, we hebben hart voor ons vak. Je begrijpt elkaar, en hebt begrip voor elkaars standpunten. Ik denk dat dat in de afgelopen jaren

echt is veranderd. Ik werk nu zelf zo’n vijf jaar bij Dunea. Als ik de verhalen van collega’s hoor is er enorm veel verbeterd in de samenwerking. Er is veel oog gekomen voor de gemeenschappelijke belangen, die overlapping waar ik het eerder over had. Vroeger was het ‘wij’ en ‘zij’. Nu is het óns mooie water.”

In deze serie vertelt een externe relatie over samenwerking met het waterschap. Daarnaast vragen we naar de relatie met water.

Over de cover

Waar? *Mirja Baneke van Dunea staat bij een infiltratieplas in het duingebied tussen Monster en Katwijk.*

Waarom hier? *“Hier maken we ons product. Water dat we innemen uit de Afgedamde Maas wordt hierheen gepompt in een manshoge transportleiding. Het zakt hier langzaam door de zandbodem en wordt zo gefilterd. Dit is een prachtig Natura 2000-gebied. Een oase van rust in de drukke Randstad. Ik kom hier graag om te fietsen en te wandelen.”*

Relatie met water? *“Water heeft altijd mijn interesse gehad. Het is de bron van het leven. De invloed van het water in het landschap, de invloed op onze leefomgeving, dat is fascinerend om te zien. Op vakantie vind ik het leuk om uit te zoeken hoe het zit met het water. Hoe hebben ze dat hier georganiseerd?”*

Wat drink je zelf? *“In Nederland? Leidingwater! Ik ben echt een tegenstander van het drinken van flessenwater. Ons leidingwater is ongelooflijk goed van kwaliteit. Dat wist ik al, maar sinds ik bij Dunea werk weet ik het nog beter!”*

De schop kan de grond in

Een groot stuk van de dijk langs de Lek is niet veilig genoeg. Dat bleek bij een toetsing aan de veiligheidsnormen in 2006. In de komende jaren gaat Waterschap Rivierenland 11 kilometer van deze dijk verbeteren. Die wordt stabiel en (deels) hoger.

We gebruiken verschillende methoden om de dijk veiliger te maken. Sommige segmenten van de dijk worden verbreed met binnendijkse steunbermen. Die moeten het gevaar van onderuit schuiven van de dijk bij hoogwater voorkomen. Andere delen van de dijk verleggen of verbreden we. Op een aantal plekken, vooral in de buurt van woonkernen, wordt de dijk versterkt

Klimaatdijk

Het dijkverbeteringsproject 'Kinderdijk-Schoonhovenseveer' ligt in de Alblasserwaard, aan de noordzijde van de gemeente Molenwaard. De dijk loopt door drie woonkernen: Nieuw Lekkerland, Streefkerk en Groot-Amers. Bij Streefkerk komt een extra sterke 'klimaatdijk' waarop in de toekomst woningbouw mogelijk is. De totale kosten van de dijkverbeteringsoperatie zijn beraamd op ongeveer 150 miljoen euro. Dit wordt betaald door het rijk.

met damwanden of andere waterkerende constructies zoals palenwanden van beton. Met de voorbereiding van de dijkverbetering is al in 2009 begonnen. Er zijn hier en daar al voorbereidende werkzaamheden uitgevoerd, maar in het voorjaar van 2014 gaat de schop echt de grond in. In 2016 voldoet de dijk aan de nieuwe veiligheidsnormen en eind 2017 is het project helemaal afgerond.

Veilig wonen en werken

Een dijkverbetering is een ingrijpende operatie waarbij veel partijen zijn betrokken. Een omgevingsmanager moet dat allemaal in goede banen leiden. Hij onderhoudt het contact over procedures en vergunningen met bijvoorbeeld gemeente en provincie. De omgevingsmanager is ook het eerste aanspreekpunt voor de bewoners en eigenaren van gronden en bedrijven langs de dijk. De dijk loopt door een aantal woonkernen. In meer dan 50 gevallen moet bestaande bebouwing worden gesloopt. De bewoners worden daarvoor schadeloos gesteld. Omgevingsmanager Max Slimmens van Waterschap Rivierenland: "De meeste mensen maken gebruik van een vertrekregeling of van de mogelijkheid hun huis terug te

bouwen na de dijkversterking. Een aantal mensen is ontevreden over de oplossing, maar dat aantal is beperkt. We zijn nog met hen in onderhandeling. Het is bijzonder om te zien dat nut en noodzaak van de hele operatie breed wordt gedragen, ook bij de mensen die overlast ervaren of die hun huis uit moeten. Er zijn in het totaal zo'n 450 woningen en bedrijven bij betrokken en er lopen nu nog maar een handjevol bezwaarprocedures. Mensen begrijpen dat deze operatie noodzakelijk is om veilig te kunnen blijven wonen en werken."

Muskusratten bestrijden: reactief of preventief?

Wat is de beste manier om muskus- en beverratten te bestrijden? Reactief, preventief of.....? Muskus- en beverratten veroorzaken veel schade. De graafschade vormt een bedreiging voor dijken en andere waterwerken. Bestrijding is noodzakelijk. Maar wat is de juiste manier? Hierover lopen ideeën uiteen. Ook heeft elk voordeel (van een bepaalde bestrijdingsmethode) ook weer een nadeel.

Hans van Poelwijk,
afdelingshoofd Muskus- en
beverrattenbestrijding,
Waterschap Rivierenland

“Reactief bestrijden betekent voor mij dat je pas gaat bestrijden als er teveel ratten in een bepaald gebied zijn. Ikzelf ben een voorstander van preventieve bestrijding. Dit doen wij op twee manieren. Enerzijds bewerken wij structureel een bepaald gebied om de populatie onder controle te houden. Anderzijds voorkomen we graafschade door muskus- en beverratten. Dit kan op diverse manieren zoals door het aanbrengen op de waterkeringen van basalt of steenbestorting (nogal kostbaar). Momenteel zijn wij in Nederland de mogelijkheden van het ingraven van gaas en andere materialen aan het onderzoeken. Dit is relatief makkelijk te realiseren bij waterkeringen omdat er op dit moment op veel plaatsen aan de waterkeringen wordt gewerkt. Bij watergangen is dat veel lastiger. Al is het maar omdat we ca. 55.000 kilometer watergang hebben.”

Dolf Moerkens,
beleidsadviseur, Unie van
Waterschappen

“Preventie staat bij mij voorop. Zelf ben ik een voorstander van variëren van de bestrijding in tijd of in ruimte. Een voorbeeld van variëren in tijd is seizoensbestrijding. Hierbij ligt de nadruk van de bestrijdingsinzet in de winterperiode. Bij het variëren in ruimte zoek je naar alternatieven voor bestrijding in het hele gebied. Een voorbeeld is het beperken van de bestrijding tot de directe omgeving van de waterkeringen. In de polder krijgt de muskusrat dan vrij spel. Of deze alternatieve strategieën een kans van slagen hebben onderzoeken we nu in de drie jaar durende veldproef muskusratten. Wil je meer weten over de veldproef zoek dan verder op www.uvw.nl.

Maurice La Haye,
projectleider en onderzoeker,
Zoogdiervereniging

“De Zoogdiervereniging is zich ervan bewust dat bestrijding van muskusratten vanuit het oogpunt van veiligheid een harde noodzaak is, maar dat tegelijkertijd bestrijding negatieve kanten heeft, bijvoorbeeld dierenleed en ongewenste bijvangsten van andere diersoorten. De ‘beste’ manier van bestrijden is niet eenvoudig vast te stellen. Dat is ook de reden waarom de Zoogdiervereniging (in samenwerking met Altenburg & Wymenga) meewerkt aan de veldproef muskusratten. Dit onderzoek wordt gefinancierd door de Unie van Waterschappen en beoogt na te gaan of er effectievere manieren zijn om de veiligheid van watergangen en dijken te waarborgen. De Zoogdiervereniging hoopt dat de uitkomsten van de veldproef bouwstenen zal opleveren om bovenstaande vraag te beantwoorden.”

2013

December

- 4 Startbijeenkomst Hurwenense Uiterwaard
- 9 Opening Cool Nature Park Speelse Veld, gemeente West Maas en Waal
- 12 Netwerkdag Water, Ministerie van Infrastructuur en Milieu, Unie van Waterschappen, Veiligheidsberaad

2014

Januari

- ? Informatieavonden Kinderdijk-Schoonhovensveer, zie website voor exacte data www.dijkverbetering.waterschaprivierenland.nl
- 23 Informatieavond project verbetering Molenkade, Groot-Amers

Februari

- 13 Waterinfodag Informatievoorziening en ICT, zie www.waterinfodag.nl

4 december

Startbijeenkomst uitvoering Hurwenense Uiterwaard

In december wordt een begin gemaakt met het uitgraven van een geul in de Hurwenense uiterwaard. Deze uiterwaard ligt aan de zuidoever van de Waal tussen het dorp Hurwenen en de brug bij Zaltbommel. De herinrichting is bedoeld om de kwaliteit in het natuurgebied de Kil, de waterkwaliteit van de Waal en de leefomstandigheden van diverse plant- en diersoorten te verbeteren. Parallel aan de rivier komt een meestromende nevengeul te liggen. Ook wordt het natuurgebied opgeknapt en versterkt. Een nieuwe sloot en een gemaal gaan het mogelijk maken om de uiterwaard ook voor landbouw te

blijven gebruiken. Het terrein van de steenfabriek krijgt tot slot een nieuwe zomerkade. Dit kan bij hoogwater als vluchtplaats voor vee worden gebruikt. Waterschap Rivierenland werkt voor dit project nauw samen met Rijkswaterstaat, Provincie Gelderland, Dienst Landelijk Gebied en gemeente Maasdriel. Planning is om de nieuwe sloot en het gemaal in februari 2014 klaar te hebben. De overige maatregelen zijn in december 2015 afgerond. Om de start van de werkzaamheden te vieren vond op woensdag 4 december een officiële startbijeenkomst plaats.

Onderzocht

260.000.000.000

liter water wordt jaarlijks ingelaten in het beheergebied van Waterschap Rivierenland.

Dat blijkt uit de waterbalansen die het waterschap opstelt. De waterbalansen geven inzicht in de waterstromen in het watersysteem. Hoeveel water komt ons gebied binnen, hoe verdeelt het zich en hoeveel wordt er uiteindelijk weer afgevoerd? Komt het uit de lucht, via de riolering of via de ondergrond in het oppervlaktewater of wordt het ingelaten vanuit de grote rivieren om de waterpeilen te handhaven? Hoeveel water verdwijnt er via wegzijging naar de diepe ondergrond uit het systeem en wat raken we

kwijt via berekening of verdamping? Om al deze stromen goed in beeld te krijgen, voert het waterschap metingen uit. Dat gebeurt per deelgebied, er zijn er vijftien in totaal. Deze gedetailleerde kennis over het watersysteem is belangrijk om tot goede oplossingen van waterproblemen te komen. Zo komen de oorzaken van een slechte waterkwaliteit boven water en daarmee kunnen we problemen als vissterfte of kroosvorming wellicht voorkomen.